

החליל פרק חמישי סוכה

כסנאי. עיקר שיר צפה או ככלי: במסכת ערכין היא על אוחיו כלי שיר בשעת שיר של קרבן קיימין: **משפחה בית הפגרים ומשפחה בית יצפריא**. זה שם המשפחות: **ומאמאוס היו**. זה שם מקומם: **ומשיאין לכהונה**. ישראל מיוחסין היו

כתנאי (דתנאי)⁽⁶⁾ עבדי כהנים היו דברי ר' מאיר רבי יוסי אומר "משפחת בית הפגרים ומשפחת בית ציפריא ומאמאום היו שהיו משיאין לכהונה ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר ליום היו מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר עבדים היו קסבר עיקר שירה בפה ומאן דאמר ליום היו קסבר עיקר שירה בכלי ותסברא רבי יוסי מאי קסבר אי קסבר עיקר שירה בפה אפילו עבדים נמי אי קסבר עיקר שירה בכלי ליום אין ישראלים לא אלא דכולי עלמא עיקר שירה בפה ובהא קא מיפלגי דמר סבר הכי הוה מעשה ומר סבר הכי הוה מעשה למאי נפקא מינה למעלין מדוכן ליוחסין ולמעשר קא מיפלגי דמאן דאמר עבדים היו קסבר אין מעלין מדוכן ליוחסין ולא למעשר ומאן דאמר ישראל היו קסבר מעלין מדוכן ליוחסין אבל לא למעשר ומאן דאמר ליום היו קסבר מעלין מדוכן בין ליוחסין בין למעשר ורבי ירמיה בר אבא אמר מחלוקת בשיר של שואבה דרבי יוסי בר יהודה סבר שמחה יתירה נמי דוחה את השבת ורבנן סברי ישמחה יתירה אינה דוחה את השבת אבל בשיר של קרבן דברי הכל עבודה היא ודוחה את השבת מיתבי שיר של שואבה דוחה את השבת דברי רבי יוסי בר יהודה וחכמים אומרים אף יום טוב אינו דוחה תיובתא דרב יוסף תיובתא לימא בשיר של שואבה הוא דפליגי אבל בשיר של קרבן דברי הכל דוחה את השבת * לימא תיהו תיובתא דרב יוסף בתרתי אמר לך רב יוסף פליגי בשיר של שואבה והוא הדין לקרבן והאי דקמיפלגי בשיר של שואבה להודיעך כחו דרבי יוסי בר יהודה דאפילו דשואבה נמי דחי והא קתני זהו חליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב זהו דאינו דוחה אבל דקרנן דוחה מני אי נימא רבי יוסי בר יהודה האמר שיר של שואבה נמי דוחה אלא לאו רבנן ותיובתא דרב יוסף בתרתי תיובתא מאי טעמא דמאן דאמר עיקר שירה בכלי דכתיב ויאמר חזקיהו להעלות העולה ובעת החל העולה החל שיר ה' והחצוצרות ועל ידי כלי דוד מלך ישראל: **שם עבדים: אצל לא למעשרות**. שלא נזהרו מלמעמד שם ישראל: **ומאן על הדוכן מלדוכן אחריו להעלות ליוחסין הלכך לא נזהרו על כך: ור' ירמיה אמר כו'**. לעיל [ג]: קאי אפלוגמא דרבי יוסי ברבי יהודה ורבנן ופליגי אדרכ יוסף: הכי גרסינן דרבי יוסי **סבר שמחה יתירה נמי דוחה שם**. הואיל ושמחת מזה היא ובחליל אין חסור מלאכה אלא שצות בעלמא: **פיוצתא דרב יוסף**. דאמר מודה ר' יוסי בשיר של שואבה דלא ידחה: **אצל בשיר של קרבן דוחה כו'**. האי לשון קושא ובעיא הוא כלומר חזינן הכא דבשל שואבה פליגי ואיכא למידק הא דבשל קרבן מודו רבנן דדחי: **נימא סהוי פיוצתא דרב יוסף**. נמי דבא דאמר לעיל בשל קרבן פליגי והכא דייקנן דמודו רבנן דיהו אהויה מיוצתא בתרתי בשל שואבה הוי מיוצתא מדרבי יוסי ובעל קרבן הוי מיוצתא מדרבנן: **והוא הדין לקרבן**. ומדרבנן לא תותציה: **והא קתני מתינין וכו'** חליל כו'. ל"ג והא עלה קתני אלא והא קתני: **אלא לאו רבנן היא**. דשמעינן להו דשואבה דלא דחי וקתני זהו למעוטי דקרנן אלמא בשל קרבן מודו: **החל שיר ה' והלוצרות ועל ידי כלי דוד**. אלמא כלי דוד שיר ה' קרי ליה: **למחצרות ומשוררים**. והכא לא כתיב כלים וחלוצרות לאו כלי שיר נינהו שהן לתקיעות התמידין והמוסקין: **מתנאי' יורדין לעזרת נשים**. כהנים ולוים יורדין לעזרת ישראל שהיא גבוהה לעזרת נשים שלמטה הימנה בשיפוע ההר: **ומסקנין שם תיקון גדול**. מפרש בגמרא [ע"ב]: **וארבעה ספלים של זהב בראשיהן**. בראש כל מנורה ומנורה: **ילדים**. צחורים וצדיקים כדי שמן ועולים כל אחד בסולמו: **מנלתי מכנסי כהנים וממייניהן היו מפקיעין**. ממכנסי בגדי השרד שהיו משל צבור ומאצטטיהם הישנים מפקיעין קורעין לעשות פתילות: **שלא היתה מאירה מאור בית השואבה**. לפי שהמנורות גבוהין חמשים אמה⁽⁷⁾ והר הבית גבוה והאורה זורחת בכל העיר וכותל מזרחי שהו לסקוף עזרת נשים היה נמוך כדאמרינן בסדר יומא (דף טו.) והמנורות עולין למעלה הימנה: **באצוקות**

תורה אור השלם

1. ויאמר חזקיהו להעלות העולה העולה החל ובעת החל העולה החל שיר ה' והחצוצרות ועל ידי כלי דוד מלך ישראל.
2. ויהי כאשר למחצרות ולמשוררים להשמיע קול אחר לחל העולה החל ויהיה קול ל' והחצוצרות ובמחצותיהן ובכלי השיר ובהליל ל' יהי טוב כי לעולם חסדו והבית מלא ענן בית ה' דברי הימים ב ה יג

הגהות הב"ח

(6) במשנה אמרו כל מי שלם היה שמחת וכו' כדכ"ט של שמן על מזה:

גליון הש"ס

נברא לימא תיהו תיובתא דרבי בתרתי. כעין זה לעיל דף ד ע"ב וע"ג:

מוסף רש"י

עבדי כהנים היו. אומם הכניס בחליל (וטובין שיהיו משיאין לכהונה. הכניס היו עשין צמתיקן ששאלים מיוחסין היו (שם). מבליא מכנסי כהנים. ממכנסי הכניס הפלואיס (שבת מפקיעין. לשון קריעה (יומא כג.) קורעין ועשין פתילות בשמחת בית השואבה שהיא בעורה נשים (שבת כג.).

בתנאי עבדי כהנים היו. משנה היא פרק שני דערין (דף י.) ומינה דהכל מסקינן דכ"ע עיקר שירה צפה והתם קתני רישא לחליל מכה בשמונה ימי החג ואי אפשר בלא שבת וי"ל דהא מפרש טעם משום דאין שצות במקדש וצירושלמי פריך ומשני רישא רבי יוסי זכר יהודה היא:

מעריין מדוכן. ראוהו עומד על הדוכן עם הלויים אין ריך לזדוק אחריו לא להשיאו מיוחסת וליתן לו מעשר ראשון דודאי לוי הוא שמפני דבר זה לא הרגילו עבדים לעמוד שם כך פירש צקונטרס משמע שרוצה לומר דפליגי דבזכי דמר סבר אין להעמיד עבדים לדוכן דחיישינן שמא יעלו ליוחסין ולמעשר ומר סבר לא חיישינן למעשר אצל חיישינן ליוחסין ומר סבר אף ליוחסין לא חיישינן ואין להשון משמע כן דקאמר והכא דבא קא מיפלגי מר סבר הכי הוה מעשה ומי"ס הכי הוה מעשה (שמע שהמעשר) אין תלוי בהעלאת אלא העלאת תלויה במעשר) דמר סבר הכי הוה מעשה שהלויים היו צקאים בכלי שיר ומר סבר עבדים היו צקאים יותר מן הכל והעמידם ומיהו פרק שני דערין (דף יא. ושם) משמע כפירש הקונטרס דגרס והכא במעלין מדוכן למעשרות וליוחסין קמיפלגי ומיהו גס לפי מה שפירשתי שם יש לישב:

למחצרות ומשוררים. והכא לא כתיבי כלים וחלוצרות לא כלי שיר נינהו שהם לתקיעות התמידין והמוסקין כך פירש צקוני' ותימ' קרא גופיה כמזכירי שיר דקרא הכי כתיב דצדרי הימים (ב' ה') גזי שלמה כאחד למחצרות ולמשוררים להשמיע קול אחד להלל ולהדות לה' וכהרים קול בחלוצרות וצמללתי ובכלי השיר ובהלל לה' כי טוב כי לעולם חסדו וי"ל דדייק מדחלקס ל' הילולים דמעיקרא כתיב גזי שירה צפה להשמיע קול אחד להלל ולהדות לה' ולבזר הכי כתיב גזי כלי השיר ובהלל לה' שמע מיניה דעיקר שירה צפה וכלי השיר לצסומי קלא:

מבראימכנסיכהניסומהמייניהן. תימה דלא כתיב נמי ט' כמות שגם היא היתה של שם: **שעריהן הלוים עומדין בכלי שיר**. לשמחת בית השואבה אצל דוכן לשיר דקרנן אצל המוצח היה כך פירש צקונט' וצמס' מדות (פ"ב מ"ו) תנן ומייתי לה צפ"ק דיומא (דף טו.) לאצ"י אומר מעלה היתה שם גבוהה אמה ודוכן נמוך עליה ואלות מעלה היתה צין עזרת ישראל לעזרת כהנים:

קרא ה' בפה על ידי כלי דוד מלך ישראל לבסומי קלא ואידך נמי הא כתיב ויהי כאחד למחצרות ולמשוררים הכי קאמר משוררים דומיא דמחצרות מה מחצרות בכלי אף משוררים בכלי: **מתנאי'** (6) מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו ובמוצאי יום טוב הראשון של חג ידרו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול מנורות של זהב היו שם וארבעה ספלים של זהב בראשיהם וארבעה סולמות לכל אחד ואחד וארבעה ילדים מפירחי כהונה ובידיהם כדים של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל וספל (1) מבליא מכנסי כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין בראשית

ג א ב מיי פ"ג מהל' כלי המקדש הלכה ג סגן עשין קסט: ד ג מיי שם ופ"ב מהל' אסורי ביאה ה' ב: ד ה מיי פ"ח מהלכות לולב הלכה יג: ו ה מיי פ"ג מהלכות כלי המקדש ה' ו סגן עשין קע: ז ו מיי פ"ח מהלכות לולב הלכה יב: ח ז מיי פ"ח מהלכות כלי המקדש הלכה ו: ט ח מיי פ"ח מהלכות לולב הלכה יד:

רבינו חננאל

תנאי היא. דתנן בערכין פרק שני עבדי כהנים היו דברי ר' מאיר, ור' יוסי אומר משפחת בית הפגרים כו', ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר ליום. מאי לאו בהא פליגי דמאן דאמר עבדים היו, פי' אלו המכיס באבוב, קסבר הם משוררים. פי' ואלו המכיס באבוב אף על פי שהן עבדים הותרו שהרי אין המכיס עליהן, ומאן דאמר ליום היו, קסבר עיקר שירה בכלי לפיכך ליום היו. ותסברא דבזככי פליגי, א הכי ר' יוסי דקתני כשרין היו מאי קאמר (נ"א: קא סברו כו', כמו שהוא מפורש בערכין פרק שני. ור' ירמיה אמר מחלוקת בשיר של בית השואבה, אבל בשיר של קרבן דברי הכל עבודה היא ודחיא שבת. ומיתבי חליל של בית השואבה דוחה שבת דברי ר' יוסי בר' יהודה, וחכמים אומרים אפילו יום טוב אינו דוחה, תיובתא דרב יוסף תיובתא. בחליל של בית השואבה, אבל בשיר של קרבן דברי הכל דחי. ואסיקא, תיובתא דרב יוסף בתרתי תיובתא. מאן דאמר עיקר שירה בכלי כתיב ויאמר חזקיהו להעלות העולה (על) [לחמכות (ובעת החל העולה החל שיר ה' והחצוצרות ועל ידי כלי דוד) לבסומי קלא. ואידך אמר לך, ארבעה משוררים (דומיא) למחצרות, מה מחצרות בכלי אף משוררים בכלי. מתנאי' מוצאי יום טוב הראשון של חג היו יורדין לעזרת נשים (ישראל) [נשים] ומתקנין שם תיקון גדול.

(6) תסר כלי וי"ל ואידך נמי הא כתיב ויאמר חזקיהו הכי קאמר חזקיהו הכי קאמר וכו'.